SKOVDYRKERNE

Skovdyrkeren

Nr. 113 - december 2026

Skovejer:
Jeg bliver tromlet af nyt datacenter

Indhold

Ved et medlemsarrangement ved Christiansfeld viste skovfoged Jens Venø Kjellerup, hvordan han vælger fremtidstræer og plejer ung skov.

Side 14

Leder 2
Kort nyt 3
Ny skov vokser og drikkevand 4
Historiefaget trak Claus fra gården.... 7
Trepart fyldte på generalforsamlinger..... 9
Skovejer ramt af nyt datacenter..... 10
Udvisning skaber værdier 14
Våd jord gav lysning i skoven 17
Skovdyrkerne gør klar til EU-regler.. 18
Svamp koster dyrt i nye skove 19

Forsidebilledet:
Skovejer Jan Hansen på marken, hvor det nye datacenter ved Ølgod skal bygges. Bag ham ligger hans egen skov. Foto: Jens Mathiasen

Frihed til at vælge selv

Af Henrik Fredslund-Petursson, administrerende direktør

De bedste løsninger opstår, når skovejere selv træffer deres beslutninger. Frivillighed skaber engagement – og deraf følger de gode resultater.

Det er Claus og Susanne Koch levende eksempler på. Som man kan læse her i bladet, har parret omlagt 46 hektar landbrugsjord til ny skov. Jorden ligger oven på Koldings drikkevand, og de traf beslutningen frivilligt, fordi de vil være på forkant.

De har også selv taget kontakt til Vonsild Skole og tilbudt, at skolens 700 elever kan får et område i skoven til undervisning. På den måde kan eleverne lære om skov og natur, imens træerne vokser til.

For os i skovbruget er det vigtigt, at der er frihed til metode og drift. Det holder vi fast i, også når det gælder den kommende revision af skovloven.

For os i skovbruget er det vigtigt, at der er frihed til metode og drift. Det holder vi fast i, også når det gælder den kommende revision af skovloven.

Her minder vi om, at det er ejeren, som kender sin skov bedst. Skovejerne bidrager gerne med mere natur og biodiversitet, hvis samfundet ønsker det. Men vi holder fast i den private ejendomsret. Vælger ejeren natur og biodiversitet frem for træproduktion, skal det ske frivilligt, og kompensationen må følge med.

Adgangen til private skove er en anden sag. Emnet har fået fornyet aktualitet, efter at regeringen vil nedsætte en allemandsretskommission.

Adgangsforhold fyldte derfor også en god del af debatten på generalforsamlingerne i oktober. Flere ejere var bekymret over udsigten til en mulig allemandsret i Danmark.

Den bekymring er reel, og vi mener, at de nuværende regler for offentlighedens adgang til private skove er fuldt ud tilstrækkelige. Dansk Skovforening iværksatte en undersøgelse i foråret 2026, og her tilkendegiver 85 procent af de adspurgte, at de er tilfredse eller meget tilfredse med deres muligheder for at færdes i naturen. Kun 5 procent er utilfredse.

Derfor synes vi, det er helt ude i skoven at overveje at udvide reglerne.

Tvinger man en generel allemandsret ned over landets skovejere, risikerer man at gøre værten til modpart. Man vinder adgang, men får modvilje. Det har hverken ejere eller skovgæster interesse i.

Udgiver: De Danske Skovdyrkerforeninger
Parallelvej 9A, 8680 Ry

www.skovdyrkerne.dk

Ansvarshavende redaktør: Henrik Fredslund-Petursson
Redaktør: Jens Mathiasen / jma@skovdyrkerne.dk

Layout: Landbrugsmedierne
Tryk: PE Offset A/S – ISSN 2445-785X

MIX Papir | Støtter ansvarligt skovbrug FSC® C010493

Miljømærket tryksag 5041 0826

Skovrejsningen frem mod 2045 kræver millioner af planter fra danske planteskoler.

Sprøjteforbud kan ramme planter til nye skove

Et nationalt forbud mod sprøjtemidler i de sårbare grundvandsdannende oplande kan gøre det svært at producere planter nok til de 250.000 hektar ny skov, Danmark skal rejse frem mod 2045. Det skriver Dansk Skovforening.

Forbuddet, som Miljøministeriet arbejder på, rammer al erhvervsmæssig brug i de udpegede områder. Det gælder også planteskoler, juletræer og pyntegrønt.

– Vi står foran en vigtig opgave med at rejse 250.000 ha ny skov i Danmark. Det kræver en betydelig produktion af skovplanter, og derfor skal vi passe på med at indføre regler, som risikerer at begrænse den produktion, vi er afhængige af for at nå de politiske ambitioner, siger politisk konsulent Frederik Falk-Sørensen til Dansk Skovforenings hjemmeside.

Kravene til den grønne trepart hviler ifølge Dansk Skovforening i høj grad på danske kårede og udpegede frøkilder.

– Politikerne må se på hele værdikæden. Vi får ikke mere skov alene ved at afsætte penge og arealer til skovrejsning. Der skal også være frø og planter til rådighed, og planteskolerne skal have de rigtige rammer til at producere dem, siger han.

Alle sårbare områder er endnu ikke endeligt kortlagt, og der er ikke politisk aftalt en erstatningsmodel.

Skovstatistikken bliver forsinket igen

Den nye udgave af Danmarks Skovstatistik ventes nu først offentliggjort her i december. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø skulle efter sin egen tidsplan have haft den endelige opsætning færdig midt i oktober.

Udgivelsen trækker dermed ud endnu en gang.

Styrelsen overtog ansvaret for skovstatistikken fra Københavns Universitet i januar 2024, og de nyeste officielle tal om de danske skoves tilstand er stadig fra 2023, skriver Dansk Skovforening.

Læs mere om baggrunden og om den kommende skovstatistik i Skovdyrkeren nr. 110, juni 2026.

De tre naturnationalparker vokser med i alt 377 hektar. (Arkivfoto)

Styrelse køber 377 hektar til naturnationalparker

Naturstyrelsen har opkøbt cirka 377 hektar jord, der skal lægges ind i tre eksisterende naturnationalparker. Det oplyser Miljøministeriet.

Den største udvidelse sker ved Naturnationalpark Draved i Sønderjylland, som vokser med cirka 177 hektar og dermed kommer op på omkring 741 hektar. Arealerne ligger især vest for Kongens Mose og syd for den gamle skov.

Naturnationalpark Harrild Hede i Midtjylland udvides med cirka 100 hektar til i alt omkring 2.806 hektar. Her er der især tale om arealer, der egner sig til helårsgræsning.

På Djursland udvides Naturnationalpark Mols Bjerge ligeledes med cirka 100 hektar til omkring 830 hektar.

Pengene kommer fra en pulje på 80 millioner kroner, som aftalepartierne bag Natur- og Biodiversitetspakken og Aftale om Implementering af et Grønt Danmark har afsat til jordopkøb. Af puljen er der nu brugt 78,7 millioner kroner, mens 1,3 millioner kroner er tilbage til yderligere opkøb.

Ud over de tre parker er der også foretaget mindre opkøb ved naturnationalparkerne Fussingø, Stråsø og Hanstholm.

Ny skov vokser frem oven på Koldings drikkevand

Claus og Susanne Koch har fået tilplantet 29 hektar skov i år. Yderligere 17 hektar kommer til foråret. Skovrejsningen er valgt som en fremtidssikring af deres ejendom.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Der er vand under markerne på Malkstedgaard ved Kolding.

I nærheden ligger den ene af byens to primære drikkevandsmagasiner.

Derfor valgte ejerne at omlægge den konventionelle markdrift til skov.

– Vi blev enige om, at når nu vores jord ligger boringsnært, så kan vi nok ikke regne med at fortsætte med konventionelt landbrug i fremtiden, siger Claus Koch.

– I stedet for bare at stille os på bagbenene og sige nej, prøvede vi at være på forkant. Vi ville se hvordan vi kunne få de bedste resultater ud af den her situation, siger Claus Koch.

Familien nåede frem til, at de gerne ville rejse skov på 43 hektar af den tilhørende jord.

Derfor gik de selv til vandselskabet EWII og Kolding kommune og undersøgte muligheden for at få kompensation for at opgive den konventionelle drift på markerne.

Forhandlingerne tog to et halvt år. I oktober vedtog byrådet aftalen.

Skov var det rigtige

Familien overvejede også økologisk omlægning, bortforpagtning og skovlandbrug, inden valget faldt på skov.

– Vi har virkelig været vidt omkring. Men problemet er også vores alder. Hvor meget vil vi, og hvor meget kan vi? Det er nemmere at have skov end jord, der skal passes, siger Susanne Koch.

Ejendommens udvidelsesmuligheder er også begrænsede. Motorvejen ligger ude i den ene ende af markerne, og på den anden side ligger Kolding by.

– Med 66 hektar agerjord er vi jo ikke en selvstændig produktionsenhed i moderne forstand. Det vil være svært at udvide den til et større areal, siger Claus Koch.

Drænene får lov at forfalde

De har søgt skovrejsning med tilskud, og de har benyttet Klimaskovfondens model.

Det er Skovdyrkerne som har ansøgt og etableret skoven.

Skoven er nu rejst på gårdens meget veldrænede og lerede landbrugsjord. I samarbejde med skovfogederne Martin Snedker Hansen og Jens Venø Kjellerup har de valgt at anlægge skovens spor ovenpå hoveddrænene.

– Vi har lagt køresporene hen over hoveddrænene. Så får skoven forhåbentlig en god start, og når den begynder at gro til, opstår der nogle vandhuller de steder, hvor der er lavt. Biodiversitet og et afvekslende skovlandskab er vigtigt for os, siger Claus Koch.

Allerede efter første vækstsæson kvitterer de nye træer for den gode lerjord.

- Mange af træerne har taget et godt ryk opad. Vi tror, at det allerede efter næste sæson kan blive vanskeligt at →

Eg er hovedtræarten i skovrejsningen. Bøg er der kun plantet lidt af, fordi den har det svært på den stive lerjord.

Skovrejsningen er på 29 hektar og ligger lige i kanten af Kolding. Træerne kom i jorden i foråret, og de er vokset godt til allerede efter første sæson. Næste år plantes yderligere cirka 15 hektar.

Claus og Susanne Koch i skovrejsningen. Træerne kom i jorden i maj og juni.

Sporene i skovrejsningen er lagt hen over markernes hoveddræn. På den måde sikres, at drænene har virkning i længst mulig tid, imens skoven vokser til.

Malkstedgaard

- Ligger i udkanten af Kolding.
- Ejes af Susanne, Claus og hans søster Elisabeth Koch. De overtog efter Claus og Elisabeths far i 2021.
- 66 hektar god veldrænet lerjord. Jorden har været forpagtet bort, og parret har ikke egen maskinpark.
- 23 hektar eksisterende skov hører til stedet. Primært løvskov men med mindre bevoksninger og nyplantninger af nål. Skoven passes af Skovdyrkerne.

Skovrejsning:

- 29 hektar skovrejsning, som blev plantet i maj og juni 2026. Yderligere 15 hektar tilplantes til foråret. Skovrejsningen er gennemført af Skovdyrkerne og følger Klimaskovfondens model.
- Eg er hovedtræart. Bøg er nedprioriteret på den stærke lerjord. Derudover blandt andet bevoksninger med sitka, douglas og ædelgran i blanding.

→ rense mere imellem træerne - simpelthen fordi væksten har været så god her i starten, siger han.

– Både den gamle og den nye skov drives naturnært. Den strategi valgte min far sammen med skovfoged Jens Venø Kjellerup allerede for mere end 10 år siden, fortæller Claus Koch.

Skoven er siden blevet PEFC-certificeret.

Nye træarter

Eg er hovedtræarten i den nye skov. Den har fået langt den største plads på arealet.

Der er også mindre bevoksninger med bøg. Arealet med bøg er reduceret meget, fordi den har det svært på den stive lerjord. Brynene er både blomstrende og spiselige.

Af nåletræ er der etableret bevoksninger med sitka, douglas og ædelgran i blanding. Målet er her, at de bevoksninger skal give tømmer indenfor en overskuelig årrække.

Derudover har parret plantet rød-el, rødeg, avnbøg, lind, røn og spidsløn. I den gamle skov er der plantet ægte kastanje og valnød som forsøg.

– Det er arter, som vi forsøger os med – i samråd med skovfogeden. De arter, som er hjemmehørende i dag, er det jo ikke nødvendigvis om 50 år. Vi prøver de nye arter af og ser, hvordan de klarer sig i fremtidens lunere og mere fugtige klima, siger Claus Koch.

Som en obligatorisk del af certificering og samarbejdet med Klimaskovfonden er der udlagt arealer som urørt skov.

Læring på vejen

Hverken Claus eller Susanne Koch har ejet eller passet skov før.

De arbejder hele tiden tæt sammen med deres skovfoged Jens Venø Kjellerup og tager af sted på inspirationsture og kurser, blandt andet i naturnær skovdrift. Også samarbejdet med Kolding Kommune og faglige netværk fremhæves som stærke inspirationskilder.

– Vi suger til os, alt hvad vi kan. Jens Venø Kjellerup og hans kolleger er gode læremestre for os, siger Claus Koch.

Parret har ingen planer om, at ejendommen skal levere at solidt afkast.

– Det er jo ikke noget, man kan leve af. Vi har ejendommen for at nyde herligheden, og fordi vi nyder at udvikle og omlægge den til skovejendom, siger Claus Koch.

Alligevel er der en ambition med det træ, der en dag kommer ud af skoven.

– Vi håber, at der vil komme godt tømmer ud af skoven, som kan bruges til træbyggerier her i Danmark. Det ligger ret dybt i mig, at jeg gerne vil lave gode produkter fra den jord, vi har ansvaret for og samtidig holder fokus på høj biodiversitet, siger Claus Koch.

Skovejere inviterer 700 skolebørn ind i den nye skov

Familien Koch stiller et stykke af deres nye skov ved Kolding til rådighed for byens skole. Eleverne og deres lærere skriver selv ønskesedlen.

Tekst: Jens Mathiasen

Et madpakkehus. Træstammer at balancere på. Og mulighed for at følge og udforske træerne, imens de vokser.

Det er nogle af de ønsker, lærerne på Vonsild Skole er i gang med at skrive ned.

Skolen ligger 300 meter fra skovkanten og har 700 elever.

Claus og Susanne Koch tog selv kontakt til skolen. De ville gerne invitere børnene indenfor og tilbyde dem at bruge den kommende skov til læring og naturdannelse.

– Vi spurgte skolen om de ville være interesseret i et lille område af skoven, som de kan benytte til undervisning. De måtte så selv komme med en ønskeseddel til indretning og faciliteter, siger Claus Koch.

Det starter i skolen

For Claus og Susanne Koch handler det om, at de gerne vil give børnene en god mulighed for at sanse og blive klogere på skov og natur.

– Vi håber, at sådan et lille initiativ kan være med til styrke børnenes lyst til at være i naturen. Måske kan vi gøre dem bedre til at holde af naturen og passe godt på den, siger han.

Parret lægger gerne jorden til, men holder sig fra resten. Ansvar og finansiering skal ligge et andet sted.

– Sådan et par gamle nisser som os, skal jo ikke gå og passe på, at børnene ikke falder, eller at tingene er indrettet rigtigt. Det er der andre, der har meget bedre styr på end os, siger Claus Koch.

- Vi håber derfor, at fonde vil være med til at realisere og finansiere projektet, fortsætter han.

Drænkortet fra 1951 ligger side om side med kort fra begyndelsen af 1800-tallet.

Historiefaget trak Claus væk fra familiegården

Claus Koch er uddannet landmand, men kærlighed til historiefaget trak ham i en helt anden retning. Først som 62-årig overtog han og familien gården ved Kolding.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Claus Koch breder et gammelt markkort ud på bordet. Papiret er flosset i kanterne, og tynde tuschstreger danner fine sildebensmønstre ud over markerne.

– Det er det oprindelige drænkort her på Malkstedgård. Det her er fra 1951, siger han og kigger ned over det historiske stykke papir, som generationer har tegnet på og videreført.

Ved siden af drænkortet ligger historiske kort fra begyndelsen af 1800-tallet. Kortene viser, at der tidligere var skov på en stor del af jordarealet.

- Ser du, helt tilbage i 1940'erne blev mange dræn etableret. Det var

et statsligt beskæftigelsesprojekt for folk uden arbejde. I årene bagefter blev drænene udbygget og i dag har vi meget veldrænede jorde på ejendommen, fortæller Claus Koch.

Han fortæller historien fra stuen på familie-ejendommen Malkstedgård ved Kolding.

Først for fem år siden – som 62-årig overtog han familiegården sammen med sin søster Elisabeth og sin kone Susanne.

Det viste sig nemlig, at kærligheden til historiefaget var så stor, at den trak ham væk fra landbruget i fire årtier. Det kommer vi tilbage til.

Uddannet landmand

Claus Koch har altid været interesseret i historie. Helt fra barnsben af.

– Som dreng gik jeg og fandt gamle ting her på ejendommen og lavede mit eget museum. Jeg satte et lille skilt op nede ved vejen. Så kunne folk se, at der var adgang for en krone, siger han.

Men faren havde en stærk forventning om at Claus skulle uddanne sig til landmand og overtage familiegården.

Derfor tog han på Dalum landbrugsskole i 1981. Han blev også uddannet driftleder.

- Men uanset hvor meget jeg prøvede, var landbruget altså ikke det rigtige fag for mig. I stedet valgte jeg at læse historie på universitetet i Odense, lyder det.

Det blev til en karriere med stillinger som souschef og udviklingschef ved Odense Bys Museer. Senere også turistchef, selvstændig konsulent og lektor på UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole.

- Jeg har prøvet meget. Det var helt sikkert det rigtige for mig at gå med min mavefornemmelse og blive historiker – også selvom jeg desværre skuffede min far, siger han.

Voksede op på gården

Claus Koch er opvokset på Malkstedgård. Forældrene overtog gården i 1959, da han var fire måneder gammel.

Som årene gik, blev dyreholdet udfaset. Gården blev drevet som ren planteavlsejendom med pløjefri dyrkning.

- På grund af min beslutning om ikke at gå ind i landbruget, så kom generationsskiftet jo aldrig. Min far blev på gården og drev den selv. Han blev der helt indtil det sidste, da han døde som 92-årig.

- Det her var hans sted. Det var virkelig det, han brændte for, siger Claus Koch.

Claus og Susanne Koch var begge i begyndelsen af 60'erne, da de overtog gården.

Valgte at overtage

Claus Koch og hans kone Susanne har kendt hinanden lige siden skoletiden. Da faren døde, var parret nået til begyndelse af deres 60'ere. De boede i parcelhus i Odense.

Efter grundige overvejelser blev de enige om at overtage Malkstedgård og drive den videre.

- Vi kastede os bare ud i det. Det har vi ikke fortrudt. Heller ikke selvom vi i praksis startede fra nul med at lære at dyrke jorden, og at rejse og passe skov, siger Susanne Koch.

I dag deler de deres tilværelse mellem Odense, børn og børnebørn i København - og så Kolding, hvor gården ligger.

Den eksisterende skov har været passet af Skovdyrkerne Syd igennem mange år. Den dyrkes forstligt men med henblik på høj variation og herlighedsværdi. Her er der etableret ny sitkabevoksning som variation til den høje andel af løvtræer.

– Det fungerer godt for os. Vi nyder at klare mange ting selv – ikke mindst det udviklingsorienterede, og vi har ikke fortrudt det et eneste øjeblik, siger Susanne Koch.

De nyder at være på ejendommen og sætter stor pris på natur og herlighed.

– Vi nyder naturen og skoven. Det kan helt simpelt være at få øje på dyr og svampe. Mere skal der ikke til, siger hun.

Dem der kommer bagefter

Claus og Susanne er begge 67 år. Datteren og sønnen bor i København, og ingen af dem har umiddelbart planer om at overtage Malkstedgaard.

- De er helt andre steder i deres liv. De har stiftet familie, og lever nu deres liv i København, siger Susanne Koch.

Parret er enige om, at de ikke vil presse noget ned over hovedet på børnene. Men for Claus Koch ligger der en arv i gården, som er svær at sætte ord på.

- Der er da nogle følelser for gården her. Vi kan jo også dokumentere landbrugere i vores slægt helt tilbage til 1400-tallet, siger han.

De vil gerne hjælpe med at gøre det nemt at overtage.

– På en eller anden måde ville det da være dejligt hvis enten børn eller børnebørn ville overtage på et tidspunkt. Men det kommer vi ikke til at forvente, slet ikke, fastslår han.

Susanne Koch bakker op

- Vi er begge enige om, at vi vil gøre ejendommen attraktiv for os selv og for dem, der kommer efter os. Om det så bliver nogle udenfor vores familie - det må tiden vise, siger hun.

Administrerende direktør Henrik Fredslund-Petursson deltog i de lokale generalforsamlinger. Her er det fra generalforsamlingen i Skovdyrkerne Midt. Foto: Michael Lehrmann.

Skovdyrkerne Vest afviklede generalforsamling i Herning. Foto: Skovdyrkerne Vest

Trepart og træpriser fyldte på generalforsamlingerne

Skovdyrkernes fem lokalforeninger holdt generalforsamling i oktober. Der var pænt fremmøde, og medlemmerne diskuterede blandt andet den grønne trepart, biomasse og råtræpriser.

Tekst: Jens Mathiasen

I oktober blev der afviklet generalforsamlinger i Skovdyrkernes fem lokalforeninger.

Der var pænt fremmøde, og flere af de samme temaer gik igen i de fem foreninger. Det var den grønne trepart, skovrejsningerne, biomasse og offentlighedens adgang til private skove.

Skovdyrkerne Syd havde stærkt fremmøde med omkring 110 medlemmer. Her berettede bestyrelsesformand Torben Paulin om et flot økonomisk resultat. Så stærkt, at ledelsen igen valgte at øge medarbejderstaben for at lette arbejdsbyrden for foreningens ansatte.

Senere på aftenen var der oplæg fra virksomheden Agrocura, som gjorde tilhørerne klogere på jordpriser og skovværdier.

I Skovdyrkerne Vestjylland var man også tilfreds med året. Formand Jørn Bertelsen fortalte om et år, hvor omsætningen steg fra 130 til 170 millioner kroner. Det vidner om stor aktivitet i de vestjyske skove.

Han udtrykte tilfredshed med samarbejdet mellem de fem foreninger, som blandt andet har åbnet nye muligheder inden for skovrejsning og flis.

Skovriderne Anders Kruse Elmholdt og Thomas Holm Pedersen fremlagde et resultat efter skat på godt 2,5 millioner kroner og en egenkapital på knap 30 millioner kroner.

Virksomheden Skovlink rundede af med indlæg om træhandelens historie og om branchens muligheder i dag. Herfra lød en kraftig opfordring til, at Danmark holder fast i en stærk savværksindustri.

Udfordringer i driften

Hos Skovdyrkerne Midt har året været økonomisk udfordrende. Foreningen kom ud med et minus på 2,4 millioner kroner.

Formand Lars Gleerup kalder det utilfredsstillende og forklarer, at det blandt andet skyldes mindre skovrejsning end ventet samt udfordringer med flisforretningen.

– Det har vi fokus på i bestyrelsen, så vi igen får bedre sammenhæng imellem aktivitet, kapacitet og indtjening, skriver han i beretningen.

Skovdyrkerne Øerne landede lige over nul med et plus på 83.000 kroner og en omsætning på 163,2 millioner kroner.

– Udviklingen går i den rigtige retning. Men der skal opbygges mere robust økonomi, og egenkapitalen skal styrkes, oplyser formand Hans Christian Teisen.

Skovdyrkerne Nord-Øst afsluttede året med et plus på 0,6 millioner kroner. Omsætningen var 60 millioner kroner.

Fremmødet glæder direktøren

I år var første runde generalforsamlinger efter omlægningen af organisationen for et år siden. Ved omlægningen flyttede en række opgaver ind i fællesskabet.

Skovdyrkernes administrerende direktør Henrik Fredslund-Petursson glæder sig over fremmødet og over debatlysten.

– Det er vores medlemmer, som ejer foreningerne, og de sætter retningen. Derfor lægger vi i Skovdyrkerne vægt på at lytte til medlemmerne. Vores nye organisationsstruktur skal komme medlemmerne til gode. Det er vores altoverskyggende mål, siger han.

Han tager input og spørgsmålene fra generalforsamlingerne med ind i arbejdet det kommende år.

Skovejer føler sig tromlet af nyt datacenter

Et nyt gigantisk datacenter kan lande 50 meter fra Jan Hansens skovbryn, fordi myndighederne reducerer skovbyggelinjen. Skovejeren står til milliontab og risikerer halvering af skovens værdi.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Tromlet og kørt over.

Nogenlunde sådan føler Jan Hansen sig, efter at Varde Kommune har tilladt et nyt gigantisk datacenter klos op ad hans skov ved Ølgod.

– Det er fuldstændig forrykt. Det kommer til at koste mig mange millioner i tab. Min skov bliver ødelagt, siger han.

Kernen er, at Varde Kommune lægger op til, at det nye datacenter må placeres ind til 50 meter til skovkanten – og andre steder helt ind til 30 meter. Der er ellers 300 meters skovbyggelinje.

- Kommunen har tilladt, at der må bygges helt ind til 50 meter fra mit skovbryn. Jeg er dybt forundret. Jeg står tilbage med en mistanke om, at afstanden er ligegyldig, når bare der er udsigt til en stor investering og nye arbejdspladser, siger Jan Hansen.

Jan Hansen købte sin skov i 2021. Først 48 hektar og siden 22 hektar mere, så han i dag ejer omkring 70 hektar skov.

Det er ikke kun et lille hjørne, der bliver berørt. Datacentret kommer til at ligge langs det ene skovbryn, som er godt to kilometer langt.

– Det er hele den ene side af min skov. Det er mere end to kilometer, hvor jeg får et gigantisk industrianlæg som nabo. Der bliver ikke ét sted i skoven, hvor man kan være i fred, siger Jan Hansen.

En meget stor nabo

Datacentret bliver stort. Det er et byggeri i en helt anden skala end det, der ellers ligger i området.

Selve projektarealet strækker sig over 174 hektar. Datacenterbygningerne bliver

Med den reducerede skovbyggelinje må der nu bygges helt ind til 50 meter fra skovbrynet ved Jan Hansens skov. Skovbyggelinjen er ellers på 300 meter.

Datacenter ved Ølgod

- Bygherren er atNorth med hovedkontor i Island.
- Lokalplanområdet er på omkring 174 hektar. Planen tillader op til 225.000 kvadratmeter datacenter. Væksthusene, som skal benytte centrets overskudsvarme, må være op til 475.000 kvadratmeter.
- Datacenterbygningerne bliver op til 20 meter høje, og 25 meter med de tekniske anlæg på taget. Væksthusene bliver op til ti meter.
- Første etape ventes i drift i slutningen af 2027, anden etape i 2029. Anlægget skal stå færdigt i 2030.
- Projektet ventes at give omkring 600 arbejdspladser
- Varde Byråd vedtog lokalplanen den 6. oktober 2026. Den 14. oktober reducerede Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø skovbyggelinjen efter ansøgning fra kommunen.

Kilde: Varde Kommune og Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø

Skovejer Jan Hansen er nabo til det kommende store datacenter ved Ølgod. Han føler sig kørt over af kommunen og bygherren bag centret.

op til 20 meter høje, og 25 meter med de tekniske anlæg på taget. Væksthusene, som benytter overskudsvarmen, bliver op til ti meter høje.

- Væksthusene ligger helt op ad min skov. Terrænet skal løftes seks meter, så de bygninger kommer reelt til at være 16 meter høje, siger han.

På anlægget skal der stå omkring 200 nødgeneratorer, og skorstenene til dem bliver op til 25 meter høje.

Selve byggeperioden er anslået til fire til seks år.

– Prøv at forestille dig gravemaskiner og lastbiler i årevis. Det kommer til at støve og larme. Det er ikke kun det færdige anlæg, der rammer mig. Det er også i hele byggefasen, siger Jan Hansen.

Han peger på, at det også kommer til at gå hårdt ud over vildt og natur. Det vil også være slut med at gå på jagt i skoven fremover.

– Vildtet bliver presset væk. Lige nu går der kronvildt her om aftenen. Det er slut fremover. Med den to kilometer lange mur af industri, bliver det fysisk umuligt for vildtet at være i skoven, vurderer han.

Varde Kommune

Skovdyrkeren har spurgt Varde Kommune, hvorfor datacentret ikke kunne placeres uden for den eksisterende 300 meters skovbyggelinje.

Herfra lyder svaret, at der er udført en samlet afvejning.

- Datacentret og væksthuse fylder så meget, at kommunen har afvejet topografi, infrastruktur og landskab mod hinanden for at finde det bedste sted. Den afvejning betød, at vi valgte at reducere skovbyggelinjen, forklarer Preben Friis-Hauge, formand for Plan- og Udviklingsudvalget.

– I den samlede afvejning bliver taberen jo så skovbyggelinjen – og altså deraf skovejer Jan Hansen, siger han.

Preben Friis-Hauge lægger ikke skjul på, at kommunen har set velvilligt på ansøgningen fra atNorth og udsigten til flere end 500 varige arbejdspladser.

Kommunen har behandlet Jan →

Andre datacentre i Varde er sat i bero

Varde Kommune har sat planlægningen af to andre datacentre i kommunen i bero. Det drejer sig om Microsofts projekter ved Tinghøj og ved Lunde, og beslutningen blev truffet i Plan- og Udviklingsudvalget i midten af oktober. Det skriver TV Syd.

Baggrunden er dels lokal modstand, dels at kommunen mangler en tilladelse fra ministeren, før der kan planlægges byzone i det åbne land. Den ansøgning er endnu ikke sendt af sted.

– Vi har lyttet til borgerne, siger udvalgsformand Preben Friis-Hauge (V) til TV Syd.

Datacentret, som er omtalt her i bladet, ligger ved Krageris nord for Ølgod. Det er ikke omfattet af pausen. Det projekt fik ministerens planlægningstilladelse i januar, og lokalplanen blev vedtaget den 6. oktober.

Skovbyggelinjen

- Skovbyggelinjen er en del af naturbeskyttelsesloven. Det er en beskyttelseszone på 300 meter omkring skove, målt fra skovkanten. Inden for den må der som udgangspunkt ikke placeres bebyggelse eller lign.
- Linjen gælder omkring alle offentlige skove. For private skove gælder den kun, hvor der er mindst 20 hektar sammenhængende skov.
- Formålet er at sikre skovene som værdifulde landskabselementer og bevare skovbrynene som spredningskorridorer for dyr og planter.
- Kommunen administrerer skovbyggelinjen. Men kun staten kan flytte eller ophæve den, og kun inden for et lokalplanområde, hvor det ikke strider mod landskabelige eller naturmæssige interesser.

Kilde: Naturbeskyttelsesloven og Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø

Her kommer det nye center til at ligge. Inden for lokalplanområdet må der nu bygges helt ind til 50 meter fra skovbrynet. Andre steder er afstanden reduceret til 30 meter.

→ Hansens indsigelser om tab på skovdrift, jagt og ejendomsværdi. Men det har ikke ændret beslutningen.

– Indsigelserne er taget med i den samlede vurdering. Men vi er ikke enige med Jan i de konsekvenser, han beskriver. Vi mener ikke, det har den betydning, som han vurderer, siger Preben Friis-Hauge.

Skal sikre skovens værdi

Selve afgørelsen om at reducere skovbyggelinjen er truffet af Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø efter ansøgning fra Varde Kommune.

I afgørelsen har styrelsen blandt andet lagt vægt på, at "skovbrynet fremstår afbrudt og usammenhængende, og at plantagernes skovbryn kun kan opleves fragmentarisk og i begrænset omfang. Skovene kan således ikke aflæses som et samlet skovområde, idet kun få lokaliteter byder på værdifulde kig og overgange".

Styrelsen ønsker ikke at stille op til interview, men har indvilliget i at svare skriftligt på Skovdyrkerens spørgsmål.

Styrelsen oplyser, at Jan Hansens indsigelser om støj, værditab og forringet drift ikke indgår i afgørelsen.

– Formålet med skovbyggelinjen er at sikre skovenes værdi som landskabselementer og at opretholde skovbrynene som levesteder for plante- og dyrelivet. Det betyder blandt andet, at en afgørelse om reduktion af skovbyggelinjen ikke kan begrundes i støjforhold, værdiforringelse med videre. Disse hensyn varetages i andre regler, siger kontorchef Christina Dissing i et skriftligt svar til Skovdyrkeren.

Styrelsen afviser, at afgørelsen kan få betydning for andre sager.

– Afgørelsen er konkret begrundet, herunder i det konkrete områdes karakter og den planlagte anvendelse af området. Når kommuner fremover sender ansøgninger til SGAV om reduktion af skovbyggelinjer, vil det derfor bero på en konkret vurdering af forholdene i disse sager, oplyser Christina Dissing.

En halvering af værdien

Kommunen har ikke hjemmel til at give erstatning på grund af lokalplansændringer. Men flere af Jan Hansens naboer er blevet opkøbt af bygherren. Ifølge Jan Hansen er det typisk sket til en pris, der er højere end ejendommenes normale markedspris.

Jan Hansen er også indstillet på at sælge sin skovejendom. Men det er bygherren ikke interesseret i.

I stedet har han fået tilbudt en kompensation.

– De har tilbudt mig en brøkdel af mit reelle tab i kompensation. Det kan vel nærmest betegnes som en fornærmelse, lyder det fra skovejeren.

Han forklarer, at han har fået en ejendomsmægler til at vurdere prisen på skoven, efter at datacenteret er etableret.

- Fagfolkene vurderer at der kommer til at ske en halvering af skovens værdi. Jeg kommer til at tabe et stort millionbeløb på det her, siger Jan Hansen.

Han ønsker derfor ikke at gøre brug af bygherrens tilbud.

– Det er jo et hold kæft-bolsje. Tager jeg imod, kan jeg bare sætte mig ned og

Jan Hansen oplyser, at flere af hans naboer er blevet opkøbt af virksomheden atNorth.

Fra markeringspælen er der 50 meter ind til skovbrynet - og fremover bliver det grænsen til det nye store industrianlæg.

tie stille. Sådan vil jeg ikke behandles, siger han.

Bygherren afviser kritik

Ejer og bygherre på det nye datacenter atNorth afviser Jan Hansens vurdering af værdiforringelsen.

– Vi deler ikke vurderingen af, at projektet vil begrænse skovdrift og jagt på ejendommen i det omfang, der beskrives, oplyser Bylgja Pálsdóttir, kommunikationsansvarlig hos atNorth, i et skriftligt svar.

Hun vil ikke kommentere på detaljer om kompensation til Jan Hansen. Aftaler med lodsejere er private forhold, som selskabet ikke diskuterer offentligt.

Hun svarer ikke konkret på spørgsmålet om, hvorfor byggefeltet ikke kunne rykkes længere væk fra skoven. Forklaringen er alene, at placeringen hænger sammen med teknisk design, infrastruktur, adgangsforhold og forsyning.

– De elementer hænger sammen, og derfor ville en flytning af bygningerne få betydning for andre dele af projektet, skriver hun.

I øvrigt henviser selskabet til, at myndigheden har truffet afgørelsen om skovbyggelinjen på grundlag af projektmaterialet og de gældende regler.

Afgørelse kan ikke påklages

Som tingene står nu, ruller projektet afsted. Varde byråd vedtog den nye ændrede lokalplan 6. oktober. Et par dage senere fik bygherren atNorth sin miljøgodkendelse, og den 14. oktober reducerede Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø skovbyggelinjen efter ansøgning fra Varde Kommune.

Afgørelsen om ændret skovbyggelinje kan ikke påklages til en anden myndighed. Vil Jan Hansen videre med sagen, skal han i retten. Fristen er seks måneder.

- Det er jeg ved at undersøge sammen med min advokat. Spørgsmålet er, om det nytter noget, når hele systemet tydeligvis kører afsted, uanset hvad vi lodsejere mener, siger han.

For ham handler det om mere end hans egen skov. Han frygter også, at andre skovejere risikerer at komme i samme situation.

– Hvis en skovbyggelinje på 300 meter bare kan sættes til side, når projektet er stort nok, hvad er loven så værd? Så er der jo åbnet op for, at de næste store byggerier rundt om i landet bare kan sættes i gang, siger Jan Hansen.

Stor modstand mod nye datacentre

Modstanden mod datacentre er vokset fra lokale sager til en landsdækkende bevægelse. Det skriver DR.dk, som fortæller om den nye forening: Folkebevægelsen Stop Datacentre. Den er stiftet for nyligt.

Talsperson er Søren Bak Sommer fra klimaforeningen Ét Grønt Holbæk.

– Der er jo sådan et gold rush lige nu. Vi ser det i hele verden, og også i Danmark var datacentre pludselig noget, som næsten alle kommuner skulle tage stilling til, siger han til DR.

Brancheforeningen Datacenter Industrien anslår, at der i forvejen findes omkring 55 datacentre i Danmark, og magasinet Ingeniøren har kortlagt yderligere 29 på vej.

Også i Varde Kommune er der modstand. I Tinghøj nord for Varde satte beboerne i sommer til salg-skilte op ved næsten hvert eneste hus i protest mod et planlagt datacenter med Microsoft som ejer.

Erhvervsminister Martin Lidegaard har bebudet en national datacenterstrategi.

Godt håndværk skaber fremtidige værdier i skoven

Udvisning og tynding er det håndværk, der bestemmer, hvilke træer der står i skoven om 80-100 år. Ved et medlemsarrangement ved Christiansfeld viste skovfoged Jens Venø Kjellerup, hvordan han vælger fremtidstræer og plejer ung skov.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Skovfoged Jens Venø Kjellerup lægger hånden på en slank 25-årig eg og sender blikket op til kronen.

– Se, den her er et af de fremtidstræer, vi har valgt her i bevoksningen. Som I kan se, er stammen glat og ret som et lys. Der er stor højde op til de første grene i kronen, siger han.

Et par meter derfra står en grov eg. En af de såkaldte krukker.

– Det er vigtigt, at vi får fjernet det, der generer fremtidstræerne. Den grove krukke står lige ved siden af. Den skover vi væk, så fremtidstræets krone står frit og ugeneret, siger han.

Jens Venø Kjellerup er i Christen Skøtts egebevoksning ved Christiansfeld.

Her er 25 skovdyrkermedlemmer mødt frem for at blive klogere på udvælgelse af fremtidstræer og pleje af ung skov.

Den samlede skov er på 25 hektar og blev plantet på landbrugsjord omkring år 2000. Christen Skøtt fik etableret skoven i tre etaper mellem 2000 og 2003.

Passende styrke

I egebevoksningen er der blandt andet brugt lind og fuglekirsebær som ammetræer. Skovfogeden har udvalgt fremtidstræer med cirka 10 gange 10 meters afstand.

– Så hvis vi mødes her om 100 år, så er det nok netop de fremtidstræer, der står tilbage. Mere skal der ikke være til den tid, siger han.

Den rette udtyndingsstyrke er lidt af en kunst.

– Hugger man for hårdt, kommer

Skovfoged Jens Venø Kjellerup ved et af de fremtidstræer, der skal stå i egebevoksningen om 80 år.

25 medlemmer var med, da Skovdyrkerne Syd inviterede til medlemsarrangement om pleje og tynding af ung skov hos Christen Skøtt.

Krukken til venstre er mærket med rød spray og skal fældes for at give plads til fremtidstræet. Fremtidstræet til højre har fået et rødt bånd om stammen og skal stå om 80 år.

græsset. Det ønsker vi ikke. Græs nedsætter tilvæksten og stjæler vand og næring, siger han.

For eg er timingen afgørende. Arten er et lystræ, og den sætter sin mest markante vækst de første 20-40 år.

– Der skal den hugges hårdt – men efter devisen "lidt men tit". Forsømmer man tyndingen, kan det ofte ikke rettes op igen.

– Hvis egene står og gnider sig op ad hinanden, og man så først tynder senere, så har egene vældig svært ved at rette sig. Det kan bøgen meget bedre. Bøgen er langt mere plastisk og formbar i forhold til, hvordan du vælger at tynde, forklarer han.

God underskov

Skovfogeden gør det klart, at underskoven er vigtig. Man skal altså ikke fare ud og fjerne skæve eller mindre træer, der fylder op og måske ser mislykkede ud.

Det bedste i en egebevoksning er en tæt varieret underskov, hvor hovedtræerne står frit og ugeneret foroven, lyder det.

– Her i bevoksningen har vi underskov af avnbøg og tjørn. Det er perfekt til egebevoksningen, siger han.

– Det er vigtigt at få skabt en underskov. For hvis man har en god underskov og en mellem-etage, så har man meget friere hænder til at hugge hårdt i toppen, siger Jens Venø Kjellerup.

Samtidig har underskoven en anden funktion.

– Når stammen er pakket ind, skygges stødskud og vanris væk. Så får vi gode muligheder for at opnå en knastfri egekævle.

– Det er jo vores lod og pligt at italesætte, hvad der skal til for at skabe en knastfri kævle til skovning om 80 eller 100 år – også selvom vi ikke selv får gavn af det. Vi høster jo uden skrupler træer og bevoksninger, som vi ikke selv kan tage æren for, lyder det

Det tangerer en forbrydelse

Længere fremme i skoven er der stop i en bøgeafdeling. Ved plantningen blev der indblandet 20 procent douglasgran.

Her er det tydeligt, at tiden er løbet lidt fra bevoksningen.

Douglasgranerne er blevet store, og →

Flere af douglasgranerne i bøgebevoksningen har sabelvækst efter storm og vind i ungdommen.

Skovfoged Jens Venø Kjellerup fra Skovdyrkerne Syd forklarer principperne i udvisning og pleje. Bag ham står skovejer Christen Skøtt.

→ nogle er grovkvistede. Flere af dem har såkaldt sabelvækst, fordi storm og vind har skubbet til dem i ungdommen.

– Savværkerne er ikke imponerede, hvis man leverer sådan noget, konstaterer Jens Venø Kjellerup.

Han forklarer, at der nok skulle have været tyndet en gang mere og tidligere.

– Men sådan er virkeligheden, når man tynder en hel afdeling ad gangen. Så bliver det måske lidt for tidligt det ene sted og lidt for sent det andet sted. Det har også noget med maskinomkostninger at gøre, siger han.

Netop her bliver udvisningen afgørende.

– Som skovfogeder kan vi gå rundt om et træ. Vi kan tage den anden vinkel og se, om stammen faktisk er ret. Det kan en maskinfører ikke. Han sidder inde i kabinen og kan ikke se det samme som os på jorden, siger Jens Venø Kjellerup.

Derfor er hans holdning klar.

– Hvis man sender en entreprenør ind, uden at det er vist ud i en lovende løvtræbevoksning, så tangerer det nærmest en forbrydelse.

- Hvordan skal en mand i en maskine kunne se træerne og træffe korrekte valg? Det er jo det, skovfogeden er sat i verden for – at vise træer ud og lave nogle ordentlige bevoksninger, siger han.

Sitkagranen er den art, Skovdyrkerne oftest genplanter med. Den vokser hurtigere end rødgranen og bliver ikke bidt af vildtet.

Pas på med blandingerne

Ved bøgeafdelingen falder diskussionen på skovrejsninger med blandingsbevoksninger.

– Det kan se besnærende ud på en tegning i en planteplan. Men ude i virkeligheden kan det være forbandet svært at håndtere, siger Jens Venø Kjellerup.

Problemet er, at arterne ikke følges ad i væksten.

– Når du blander træarterne – ikke mindst lystræer og skyggetræer, så skal du virkelig passe dine tyndinger. Ofte ser vi, at en eller to arter stikker af og kvæler de andre, siger han.

Hans anbefaling er i stedet at arbejde i holme og afdelinger.

– Så hellere sige, at i den her afdeling er der bøg og nogle holme med douglas. Man skal i hvert fald passe på med for meget sammenblanding, råder han.

Tynd eller vent

Ved en af bøgene handler det om timing. En af deltagerne peger på et træ, der kunne trænge til plads.

Men skovfogeden holder igen.

– Man kan altid finde nogle individer, der trænger til plads. Men man bliver nødt til at lave en helhedsvurdering. Her mener jeg, det er for tidligt, siger Jens Venø Kjellerup.

Svaret afhænger af, hvor gammel bevoksningen når at blive.

– Har du en rigtig sund bøgejord, hvor bøgen måske først får rødmarv ved 100-120 år, så kan du godt være lidt konservativ og lade den klemme sig selv lidt. Så får du en højere bulhøjde og mere knastfri kævle, forklarer han.

På stiv, kold lerjord er regnestykket et andet.

– Her skal man nok forvente, at bøgen får rødmarv tidligere og måske kun bliver

80 år. Så mangler man 40 år til at lægge kød på. Så bliver du nødt til at hugge hårdere, og så får du måske kun seks-syv meter kævle i stedet for titolv meter, siger Jens Venø Kjellerup.

Sitka er sikker

Dagens sidste stop er ved en sitkaafdeling. Her falder diskussionen på tyndingsstyrke i nålebevoksninger.

Jens Venø Kjellerup kigger op gennem de rette sitkatræer.

– Jeg lærte engang, af en erfaren savværksmand, at kunne man tynde, så knasten på granen var under 20 millimeter i fem meters højde, så skulle man ikke gøre det bedre, siger han.

Han gør det klart, at det er svært at argumentere for at dyrke den fineste kvalitet.

– Danske savværker præmierer ikke skovejerne for kvalitet. De betaler næsten lige så godt for en blandet vare. Så der er desværre ikke tilstrækkelig prismæssig tilskyndelse til at gå efter at lave noget virkelig fint kvalitetstræ, siger Jens Venø Kjellerup.

Han sammenligner med grisen på slagteriet. Det handler om at få store mængder igennem på kort tid.

– Det er bulkvare. Træet skal være ensartet og skal bare kunne køre på samlebåndet, uden at ret mange hænder behøver at hjælpe til, siger han.

En stor del af det, Skovdyrkerne genplanter, er sitka, og det er der en god grund til.

– Sitka producerer godt, giver værdifuldt tømmer – og den bliver ikke bidt af vildtet under normale omstændigheder. Skal du starte med at binde 30.000 kroner pr. hektar i hegn og så vente 80 eller 100 år på indtægten, som det er tilfældet med løvtræ - så er der dårlig økonomi i skovbruget, siger han.

Det er et dilemma, erkender skovfogeden.

– For det indsnævrer variationen, når det eneste, vi kan plante uden hegn, er sitka. Men sådan er virkeligheden altså mange steder i Syd- og Sønderjylland, siger han.

Vandlidende jord betød, at bøgene gik ud. Nu er der i stedet en lysning, som skaber variation i skoven.

Vandlidende jord har givet lysning i skoven

Dårligt drænet jord fik et område af skovrejsningen til at mislykkes. Nu er der lysning i skoven og masser af vildt.

For enden af den mørke bøgebevoksning kommer man frem til en lille lysning. Her blev der plantet bøgetræer som i resten af afdelingen. Men planterne gik ud, fordi jorden er vandlidende.

Måske blev drænene trykket i stykker, da der blev kørt i bevoksningen. Måske er det stoppet længere fremme, så vandet samles netop her.

– Alle markarealer er drænet i Danmark. Men hvis du planter og regner med, at drænene holder, så går det galt på et eller andet tidspunkt. Sådan er det bare, siger Jens Venø Kjellerup.

Han råder derfor til at finde drænkortet frem, inden der rejses skov på landbrugsjord.

– Og spørg så, hvor landmanden kørte fast, da jorden blev drevet. Med sådan nogle oplysninger kommer man rigtig langt, når der skal rejses skov. Kender man hoveddrænene, kan man lægge køresporene oven på dem, råder han.

Træarter

Næste vigtige skridt er at vælge de rigtige træarter.

– Vi er nogle gange lidt for hurtige, når vi vælger træarter. Vi skal huske at tilpasse efter jordtypen. På tunge, våde pletter er avnbøg og for eksempel eg meget bedre end bøg. Men det kræver at man får lokaliseret pletterne og tegnet dem ind - så folkene på plantemaskinen har en chance, lyder det.

Alternativt skal man lære at holde af variationen

– Nogle gange skal man tage imod det, naturen tilbyder. Lysninger er godt for vildtet. De giver skøn variation, og alt behøver ikke være klistret til i mørk skov, siger Jens Venø Kjellerup.

– En anden mulighed er at få etableret en lille sø på det lave område, hvor der alligevel ikke er træer. Det har ejeren Christen gjort i denne skovrejsning, fortæller han.

Skovdyrkerne gør klar til nye EU-regler

Den 30. december i år træder EU's regler mod skovrydning i kraft for danske skovejere. Skovdyrkerne arbejder med at bygge et system, som minimerer risiko, bøvl og ekstra papirarbejde for medlemmerne.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Fra årsskiftet træder den meget omtalte EUDR-lovgivning i kraft. EUDR-reglerne blev vedtaget i 2023, men er blevet udskudt flere gange.

Lovgivningen betyder flere regler og restriktioner for skovejerne.

Eksempelvis må man ikke skove et areal for i stedet at plante juletræer eller energipil. Det samme gælder, hvis man vil rydde et areal i skoven til en vildtager.

Juletræer og energipil rammes af forbuddet mod rydning. I EU's øjne er en rydning til juletræer og energipil i kort omdrift en omlægning til landbrug. Det gælder, selv om skovloven tillader indgrebet, og du må ikke sælge træet.

Det samme gælder, hvis du som skovejer rydder et stykke af skoven og anlægger en vildtager. Her er der dog nogle mulige undtagelsesregler at arbejde med.

Lempede krav til dokumentation

EUDR-reglerne påvirker også handel med dansk råtræ og dermed hvert eneste læs, der kører ud af skoven.

Oprindeligt skulle hvert vareparti indberettes for sig. Men efter EU's forenklingsrunde er kravene lettet for lavrisikolande, og hele EU er klassificeret som lavrisiko.

Samtidig er kravene lempet for de mindste producenter, og langt størstedelen af danske skovejere falder i den kategori.

For de danske skovejere kan kravet nu opfyldes med én samlet erklæring i stedet for en indberetning for hvert læs træ.

Erklæringen skal dog opdateres, hvis der sker væsentlige ændringer, for eksempel hvis der kommer en ny ejendom til.

Mere papirarbejde

Skovdyrkerne arbejder nu på at bygge et system, der skal håndtere kravene for vores medlemmer.

– Vi arbejder lige nu på højtryk for at få lavet nogle rammer, som er enkle og effektive. Vores mål er at overholde den nye lovgivning med så lidt ekstra arbejde for medlemmerne som muligt, siger skovbrugsdirektør Michael Sheedy Gehlert.

Han vurderer, at der mest af alt er tale om et system, som ikke gør skovene mere bæredygtige.

– Det er EU-regulering, der i dansk skovbrug bidrager mere til bøvl og bureaukrati, end den gavner bæredygtig skovforvaltning. Men vi skal selvfølgelig overholde lovgivningen. Ingen tvivl om det, fastslår direktøren.

Skovdyrkerne skriver mere om den nye EUDR-lovgivning i det næste nummer af Skovdyrkeren.

Her informerer vi også om, hvordan Skovdyrkerne i praksis løser håndteringen af den nye lovgivning, sådan at medlemmerne kommer til at opleve så lidt bøvl som overhovedet muligt.

EU's nye EUDR-regler mod skovrydning påvirker også afsætning af dansk råtræ og flis.

Rødgran på tidligere landbrugsjord er særligt udsat for rodfordærver. Høj pH efter årtiers kalkning har fjernet de svampe, der ellers konkurrerer med den.

Rodfordærver

- Rodfordærver nedbryder veddet i nåletræ. Svampen spreder sig med sporer til friske stødflader og derfra vegetativt via rodkontakt til nabotræerne.
- Den trives særligt på tidligere landbrugsjord, hvor høj pH har fjernet de naturlige konkurrenter.
- Sporespredning sker ved temperaturer over fem grader. Hugst i frostvejr er derfor i sig selv forebyggende.
- Rotstop er det eneste godkendte middel til stødbehandling i Danmark. Urea er ikke længere godkendt.

Svamp kan koste dyrt i nye skovrejsninger

Nåletræ på landbrugsjord risikerer at gå i opløsning længe før tid. Rodfordærver er synderen og svampen kan koste dyrt - både på bundlinje og klimaeffekt, viser nyt projekt.

Af Jens Mathiasen
Foto: Emil Kristoffer Kristensen

Rødgranerne fra 1993 i Nybo Plantage står der ikke længere. Træerne døde et efter et – allerede omkring 30-årsalderen. Til sidst var den eneste udvej at afdrive arealet.

Bagefter blev de 405 stød gennemgået og knap halvdelen var rådne.

Synderen er rodfordærver – og problemerne er udbredte.

Mange andre nåletræsskovrejsninger fra samme periode er også angrebet.

Det fortæller skov- og landskabsingeniør Emil Kristoffer Kristensen

– Hvis vi bare ignorerer rodfordærver, så har det fatale konsekvenser. Vi kommer til at se bevoksninger, der dør efter cirka 30 år. Det gør ondt i skovejerens økonomi, og det minimerer skovens klimaeffekt, siger Emil Kristoffer Kristensen, tidligere elev ved Skovdyrkerne og nu skovfoged ved Dalgas.

→

En angrebet bevoksning vokser dårligere, og med angrebne rødder vælter træerne lettere i storm.

I oktober holdt han oplæg på Skovskolens Skovbrugskonference om problemerne med rodfordærver.

Han har i sit bachelorprojekt fra Skovskolen undersøgt ni nåletræsbevoksninger, der alle er plantet på landbrugsjord i midten af 1990'erne. Undersøgelsen viser massive problemer.

- Faktisk var der rodfordærver i hver eneste af dem, oplyser han.

Regning efter afdriften

Dør bevoksningen som 30-årig, rammer tabet fra flere sider på én gang.

Det første og største er den tabte værditilvækst.

– En rødgranbevoksning tjener først for alvor penge i sidste halvdel af omdriften. Må du afdrive den som 30-årig, så mister du hele den del. Og oven i det skal ejeren investere i en ny kultur, siger Emil Kristoffer Kristensen.

Den nye kultur bliver dyr. Skal der nåletræ ind igen, skal stødene op af jorden, ellers smitter rodfordærveren videre til næste generation.

Vælger skovejeren i stedet at skifte træart til løvtræ, falder værdien. Løvtræ har længere omdrift, lavere tilvækst og højere kulturomkostninger.

Klimaeffekten forsvinder

Udover skovejerens økonomi, så rammer svampeangreb også skovens øvrige funktioner.

En angrebet bevoksning vokser dårligere, og med angrebne rødder vælter træerne lettere i storm.

Det rækker ud over den enkelte ejendom. Lige nu skal der rejses store arealer med skov på landbrugsjord i den grønne trepart. Den skov er regnet med i klimaindsatsen.

– Hvis skoven går i opløsning, inden den bliver 30 år, så leverer den jo ikke det, den er plantet til, lyder det.

Landbrugsjord er værst

Spørgsmålet er, hvorfor det går så galt netop ved nål på landbrugsjord.

En del af svaret ligger i jorden. Årtiers kalkning har efterladt markerne med en høj pH-værdi, og ved pH over seks trives de svampe ikke, som normalt konkurrerer med rodfordærveren.

– Svampen har faktisk frit spil. Den vokser langs rødderne og spreder sig videre gennem rodkontakt til nabotræerne, forklarer Emil Kristoffer Kristensen.

En anden vigtig faktor er, hvornår saven kom i bevoksningen første gang.

- Rodfordærveren kommer nemlig ind gennem friske stødflader. Og i flere af bevoksningerne blev de første stød skabt allerede i seksårsalderen, da der blev hugget juletræer, siger han.

Rådfrekvensen i de ni bevoksninger svinger fra 9,5 til 57,8 procent. De tidligt huggede ligger i toppen. De bevoksninger, hvor første indgreb først kom omkring 15-20 årsalderen, ligger i bunden.

- Alderen ved første hugst forklarer en stor del af forskellen på nuværende hugst. Så det handler om tid. En vigtig opfølgning vil være at undersøge sundhedstilstanden på den senere tyndede bevoksning. Dermed kan det præciseres om konkurrerende svampe når at indfinde sig eller om de sent tyndede bevoksninger lider samme skæbne, siger han.

Studiet viser, at hyppige og kraftige tyndinger gør problemerne værre. Svampesporerne spredes kun, når det er varmere end fem grader.

– Hugger du i frostvejr, forebygger du faktisk. Problemet er bare, at det vindue bliver mindre og mindre med det vejr, vi forventer at få i fremtiden, siger skovfogeden.

Stødsmøringen er forsvundet

Det mest effektive værn mod ny infektion er stødsmøring. Midlet Rotstop indeholder kæmpebarksvamp, som koloniserer stødfladen, før rodfordærveren når det.

Virkningen er veldokumenteret. I et forsøg havde 44 procent af nabotræerne til ubehandlede stød råd. Ved de behandlede stød var tallet kun fem procent.

Alligevel bliver midlet stort set ikke brugt herhjemme.

Emil Kristoffer Kristensen har fået

Rodfordærver nedbryder veddet.

salgstal oplyst fra importøren – og salget er meget begrænset. Hvis alt middel, som er solgt i perioden 2019 til 2026 er blevet anvendt, vil det svare til en behandling af omkring 40.000 kubikmeter skovet nåletræ. I samme periode er der skovet over 14 millioner kubikmeter nåletræ i Danmark.

– Vi stødsmører under 0,3 procent af det nåletræ, vi skover. Altså gør vi det slet ikke i praksis, fremhæver han.

Han gør opmærksom på, at svampeekspert og lektor ved Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Iben Margrete Thomsen, har råbt op om det her i mange år.

- Men alligevel ser det altså ud til, at skovbrugsbranchen ikke har lyttet, siger Emil Kristoffer Kristensen.

Kan det betale sig

Stødsmøring medfører øgede skovningsomkostninger, hvilket også er en del af forklaringen på hvorfor praksissen blev udfaset.

På de gamle skovjorde, hvor der er konkurrence fra andre svampe, kan omkostningen være svær at forrente, hvis der udelukkende er fokus på, at den forbedrede effektfordeling skal betale for investeringen. Men fordele som stormfasthed, sundhed og lagerfasthed kan være svær at kvantificere.

- Men på agerjorden hvor den yderste konsekvens er tvangsafdrift før bevoksningen er 30 år gammel, så skal man ikke regne længe før investeringen kan forrente sig, siger han.

Aktuelt igen

Bevoksningerne i undersøgelsen blev plantet i midten af 1990'erne. Det var sidste gang der blev tilplantet nål på store arealer med tilskud.

Nu gentager billedet sig. Med den nye skovrejsningsordning under den grønne trepart er tilskuddet til nåletræ sidestillet med løvtræ.

– Derfor kommer mange af de skove, vi rejser nu, til at bestå af en høj andel nåletræ. Derfor er de i risiko for at gå i opløsning, hvis ikke vi forebygger fra første indgreb, siger Emil Kristoffer Kristensen.

Hans anbefaling til skovejerne er klar.

– Stødene skal smøres ved hvert eneste hugstindgreb. Alternativt skal der hugges i frostvejr. Det er de to ting, der virker, siger han.

Men udstyret kommer kun i skoven, hvis nogen efterspørger det.

– Entreprenøren foretager ikke en stor investering i stødsmøringsudstyr, hvis ingen beder om det. Så det starter hos skovejeren og skovfogeden. De skal stille kravet og skabe efterspørgsel, lyder opfordringen fra Emil Kristoffer Kristensen.

Emil Kristoffer Kristensen står bag bachelorprojektet om rodfordærver i nåletræ på landbrugsjord. Han har tidligere været elev ved Skovdyrkerne Syd og er nu skovfoged ved Dalgas.

Om undersøgelsen

- Bachelorprojekt fra Skovskolen, Københavns Universitet, af skov- og landskabsingeniør Emil Kristoffer Kristensen.
- 286 resistografmålinger i ni stående bevoksninger samt visuel gennemgang af 407 stød i en afdrevet bevoksning.
- Bevoksningerne er 1. generations nåletræ plantet omkring 1995 på landbrugsjord vest for israndslinjen, jordtype JB 1-4.
- Rådfrekvensen varierer fra 9,5 til 57,8 procent. Der blev fundet rodfordærver i samtlige bevoksninger.
- Tidspunktet for første hugstindgreb er den væsentligste årsag til høj rådfrekvens. Tidlig juletræshugst i seksårsalderen giver svampen adgang gennem næsten hele bevoksningens levetid.
- Stødsmøring med Rotstop vurderes som nødvendig praksis, hvis nåletræ på landbrugsjord skal nå sin omdriftsalder med sund økonomi. Den væsentligste økonomiske konsekvens ved at lade være er tvungen tidlig afdrift eller stormfald.